

CHRYSZTIANIZACJA RODZIN PIKTYJSKICH

Opisany w *Vita Sancti Columbae* – najstarszym zachowanym żywocie Kolumby, zawierającym najwięcej informacji o jego działalności wśród Piktów – przebieg chryścianizacji dokonanej przez świętego miał zgadzać się z przyjętym powszechnie w hagiografiach schematem, w których jednym z elementów niezbędnych dla skuteczności misji było dokonanie odpowiednich cudów. Adamnan opowiada zatem o tym, jak święty uratował pewną rodzinę piktyjską od głodu, błogosławiąc polowania na dziką zwierzynę, które wcześniej, bez wsparcia ze strony świętego, zawsze były nieudane²². W opisach hagiograficznych po tego rodzaju zdarzeniach następowało przyjęcie Słowa Bożego przez wielu pogan; Kolumba nawracał w ten sposób „mężów, żony i ich dzieci”²³ – czyli zwykłych ludzi – jeszcze przed konwersją ich monarchy. W przypadku Irlandii podobna tradycja świadcząca o nawracaniu najpierw niższych warstw społeczeństwa opisana została w *Vita Patricii*²⁴. Co ciekawe, w hagiografiach tych nie występuje typowy dla średniowiecza motyw mulier suadens, czyli kobiety przekonującej do przyjęcia nowej wiary swego męża. W opisie Adamnana całe rodziny jednocześnie przyjmowały chrześcijaństwo. W hagiografiach irlandzkich nie ma również informacji o małżonkach poszczególnych władców.

Kolejnym opisem zawartym w *Vita Sancti Columbae*, w którym w gloryfikujący sposób przedstawiono działalność Kolumby wśród Piktów, jest opowieść o potworze z rzeki Ness²⁵. Adamnan przedstawia, jak święty po przekroczeniu tej rzeki napotkał grupę Piktów, którzy grzebali jednego ze swoich ludzi. Na pytanie świętego o to, co się z nim stało, odpowiedzieli oni, że w rzece czyha potwór, a człowiek ów został przez niego zabity, mimo że płynął łodzią²⁶. Święty nakazał wówczas jednemu ze swych mnichów, aby zdjął ubranie i pozostając jedynie w tunice, przepłynął rzekę. Gdy tylko mnich zaczął płynąć, potwór ruszył na niego z otwartą paszczą. Święty Kolumba krzyknął wtedy w stronę bestii, że nigdy już nikogo ona nie skrzywdzi, po czym nakazał jej zawrócić – przepędził ją znakiem krzyża²⁷. Sprawił, że po-

²² Por. A d o m n á n o f I o n a, dz. cyt., II 37, s. 185-187.

²³ L. H a r d i n g e, *Celtic Church in Britain*, Teach Services, New York 1995, s. 108 (tłum. fragm. – Ł.K.).

²⁴ Por. M. K a ź m i e r c z a k, *Św. Patryk – misyjne trudności i sukcesy Apostoła Irlandii*, „Nowy Filomata” 9(2005) z. 2, s. 153.

²⁵ Por. J. B o r s j e, *The Monster in the River Ness in Vita Sancti Columbae: A Study of a Miracle*, „Peritia” 8(1994), s. 28.

²⁶ Por. A d o m n á n o f I o n a, dz. cyt., II 27, s. 175n.

²⁷ Por. S. T o m l i n s o n, *Demons, Druids, and Brigands on Irish High Crosses: Rethinking the Images Identified as The Temptation of Saint Anthony*, University of North Carolina, Chapel Hill 2007, s. 92, 103, 121.

twór zniknął na zawsze (została legenda, żywa do dzisiaj), a mieszkańcy byli już bezpieczni.

Adamnan jednak nie przekazuje, że Piktowie po tym zdarzeniu poprosili o chrzest, nie wspomina też, że święty zaproponował udzielenie im sakramentu. Interpretując intencję autora tekstu, można przyjąć, że Piktowie ci byli już chrześcijanami, a pomoc ze strony świętego stanowiła tylko dowód opieki, jaką roztaczał przywódca duchowy nad swoimi wiernymi. Wpisuje się to dobrze w model średniowiecznych opowieści hagiograficznych.

Kolumba potrafił również przekonywać do nowej wiary poprzez przejmowanie na rzecz chrześcijańskiego kultu miejsc związanych z dawną wiarą pogańską. Miejscami takimi były na przykład źródła, których woda – jak wierzyli poganie – uzdrawiała różne choroby. Święty Kolumba miał obmyć wodą z jednego z tych źródeł stopy napotkanych przy nim ludzi, przekonując ich, że jej niezwykle właściwości są skutkiem poświęcenia jej w imię Chrystusa. Tego rodzaju praktyki charakterystyczne były także dla misji prowadzonych przez św. Patryka czy św. Brygidę z Kildare w Irlandii. Inaczej natomiast postępowali misjonarze z kontynentu. W *Vita Martini* opisano, jak święty Marcin niszczył wszelkie miejsca związane z kultem pogańskim.